



> Retouradres Postbus 20701 2500 ES Den Haag  
de Voorzitter van de Tweede Kamer  
der Staten-Generaal  
Bezuidenhoutseweg 67  
2594 AC Den Haag

**Ministerie van Defensie**

Plein 4  
MPC 58 B  
Postbus 20701  
2500 ES Den Haag  
[www.defensie.nl](http://www.defensie.nl)

**Onze referentie**

2024009529

*Bij beantwoording, datum,  
onze referentie en  
onderwerp vermelden.*

Datum 13 maart 2024  
Betreft Stand van zaken Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Geachte voorzitter,

In december 2023 heb ik uw Kamer de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) gestuurd voor het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) (Kamerstuk 36 124, nr. 38). Aanleiding voor dit programma is dat Defensie nu meer dan in de afgelopen decennia in staat moet zijn alle drie de (grond)wettelijke taken volwaardig uit te kunnen voeren. Dit leidt ook tot een toename van militaire activiteiten in Nederland die ruimte vragen. Met het NPRD brengt Defensie de urgente ruimtelijke behoefte in kaart en stemt die af met andere nationale ruimtelijke opgaven.

De NRD vormt de inhoudelijke start van de aangekondigde plan-m.e.r. procedure. Het maakt inzichtelijk op welke specifieke locaties de komst of toename van defensieactiviteiten wordt onderzocht en, waar aan de orde, locatiealternatieven in kaart worden gebracht. De notitie heeft tot en met 12 februari jl. ter inzage gelegen. Op basis van de ontvangen zienswijzen, ruim 2.200 in totaal, wordt het onderzoek naar de effecten op de leefomgeving verrijkt en uitgevoerd.

Burgers, bedrijven, andere overheden en belangenorganisaties hebben veel en goed gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot inspraak op de NRD. Ik ben hier blij mee. Het toont de betrokkenheid aan van insprekers bij de opgave waar Defensie voor staat, maar ook de bezorgdheid over de effecten op lokaal niveau. Deze inspraak is van wezenlijk belang voor verrijking, begrip en draagvlak bij het bepalen van voorkeurslocaties door het kabinet. Ik wil dan ook zorgvuldig omgaan met alle ontvangen zienswijzen. Gelet op het grote aantal vraagt dit meer tijd dan eerder gedacht. Die tijd neem ik.

Ik verwacht dat eind mei de Nota van Antwoord door het kabinet kan worden vastgesteld. Vervolgens worden in juni door heel Nederland gebiedsbijeenkomsten georganiseerd. In deze bijeenkomsten licht Defensie toe op welke onderdelen het onderzoek naar aanleiding van de Nota van Antwoord is aangevuld en worden de resultaten tot dan toe uit het milieuonderzoek gedeeld. In deze gebiedsbijeenkomsten is er ruimte voor deelnemers om aanvullende inzichten mee te geven.

Op basis van deze brede participatie en het milieuonderzoek zal het kabinet na het zomerreces de voorlopige voorkeurslocaties bepalen. Na bestuurlijk overleg met de medeoverheden in het najaar verwacht ik dat eind 2024/begin 2025 het kabinet de finale voorkeurslocaties kan vastleggen en, als onderdeel van het ontwerp van de Nationale Beleidsvisie, ter inzage kan leggen.

Op basis van deze tweede inspraakronde zal opnieuw een Nota van Antwoord worden opgesteld en kan de Nationale Beleidsvisie op onderdelen worden aangepast. De Beleidsvisie en Nota van Antwoord zullen dan aan uw Kamer worden aangeboden. Overigens zullen ook de verschillende deelproducten daarvoor, de eerste Nota van Antwoord, de verslagen van de gebiedsbijeenkomsten en de ontwerp Nationale Beleidsvisie Ruimte voor Defensie, ter kennisname aan uw Kamer worden toegestuurd.

Hoogachtend,

*DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE*

mr. drs. C.A. van der Maat